

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Методика групової роботи

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалавра
спеціальності 231 – «Соціальна робота»
освітня програма «Соціальна педагогіка»

Укладач Маткевич Ю.Р.

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціальної педагогіки
Протокол № 1 від "25" 08 2016 р.
Завідувач кафедри *[Signature]* Н.В. Заперяко

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціальної педагогіки та
психології
Протокол № 1 від "10" 08 2016 р.
Голова науково-методичної ради
факультету *[Signature]* Є.М. Калюжна

2016 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки/спеціальність, рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень)	Характеристика навчальної дисципліни			
		денна форма навчання	заочна форма навчання		
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 23 - «Соціальна робота»	Вибіркова			
		Цикл дисциплін професійної підготовки			
Загальна кількість годин – 108	Спеціальність: 231 - «Соціальна робота»	Рік підготовки:			
	Освітня програма «Соціальна педагогіка»	3-й	2-й	3-й	4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 5	Рівень вищої освіти: бакалаврський	16 год.	2 год.	4 год.	6 год.
		Семінарські			
		16 год.	-	4 год.	4 год.
		Лабораторні			
		-	-	-	-
		Самостійна робота			
		76	40	58	98
Вид контролю:					
залік					

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Методика групової роботи» є ознайомлення студентів зі специфікою групової роботи у соціально-педагогічній практиці.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни “Методика групової роботи” є:

1. Ознайомлення з теоретичними основами групової роботи.
2. Ознайомлення з прийомами управління груповим процесом та прийомами педагогічної взаємодії з учасниками групи.
3. Формування умінь ведення групи під час практичних занять.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

Знати:

- питання підготовки, організації, проведення та оцінки роботи групи;
- форми групової роботи;
- методи групової роботи;
- етичні принципи діяльності фахівців, які ведуть групи.
- про можливі проблемні ситуації, які впливають на розвиток групи;
- особливості групової динаміки.

Вміти:

- аналізувати та оцінювати потреби можливих клієнтів;
- вибирати доцільні форми, методи та засоби групової роботи;
- формулювати мету та завдання роботи групи;
- розробляти план та проводити заняття групи;
- використовувати закономірності розвитку групи для досягнення найкращих результатів.

Міждисциплінарні зв'язки: курс “Методика групової роботи” розвиває і поглиблює знання та вміння студентів, які вони отримали під час вивчення курсів „Вступ до спеціальності”, Загальна педагогіка”, “Загальна психологія”, “Вікова педагогіка та психологія”, “Соціальна педагогіка”, “Професійно-етична культура соціального педагога”, “Дозвіллезнавство”, а також є основою для вивчення усіх професійно-орієнтованих курсів, які розглядають специфіку соціально-педагогічної роботи та використання форм і методів групової роботи у професійній діяльності з різними категоріями населення.

1. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Підготовка та організація групової роботи

Тема 1. Основи групової роботи.

Сутність групової роботи. Витоки групової роботи. Історія групової роботи. Ресурси та можливості групової роботи. Переваги та недоліки застосування групової роботи. Види групової роботи. Тренінг як вид групової роботи. Мета, завдання, принципи роботи тренінгової групи. Типи груп. Зміст та процес в груповій роботі.

Тема 2. Професійний портрет ведучого групи.

Ролі, функції та завдання ведучого групи. Керівництво, тренінг і фасілітація. Стратегії роботи ведучого групи. Стили ведення групи. Вимоги до особистості й освіти тренера. Види тренерської компетентності. Загальна характеристика вмінь та навичок, необхідних для виконання функцій та ролей ведучого групи. Індивідуальні якості ведучого групи. Со-тренерство (спільне проведення тренінгу декількома тренерами). Етичні принципи роботи ведучого групи та пов'язані з ними професійні проблеми.

Тема 3. Основи групового процесу (розвиток групи)

Поняття «групова динаміка». Основні елементи групової динаміки. Структура групи і лідерство як один з важливих елементів групової динаміки. Етапи розвитку групи. Особливості роботи ведучого групи на різних етапах розвитку групи. Проблемна ситуація як точка росту групи. Проблемні ситуації які можуть виникнути у процесі групової роботи: агресія, монополізація, маніпулювання увагою, протидія, сором'язливість, порушення конфіденційності, угруповання, сперечання та суперечки, масовий вихід з групи, плач.

Тема 4. Організація групової роботи. Попередня підготовка.

Оцінка потреб можливих клієнтів. Підготовка проекту групової роботи. Реклама групи. Вибір методів оцінки роботи групи. Процедура відбору учасників групи. Підготовка матеріалів та система взаємодії з людьми, які не приймають участь у груповій роботі.

Тема 5. Організація групової роботи. Проведення та завершення занять.

Розробка плану занять. Необхідність плану занять. Три типи інформації, яку необхідно включити до плану занять. Складання плану занять. Проведення занять. Проведення заключного тестування. Оцінка результатів. Проведення додаткових зустрічей.

Розділ 2. Методика організації групової роботи

Тема 6. Методи групової роботи.

Особливості засвоєння інформації учасниками тренінгу. Загальна класифікація методів. Вимоги до вибору методів групової роботи. Характеристика основних методів: міні-лекція, рольова гра, метод кейсів, моделювання практичних ситуацій, мозковий штурм, дискусія; поняття, характерологічні особливості, технологія застосування

Тема 7. Ведення групи та навички, які необхідні ведучому групи (тренеру).

Правила роботи у групі. Практичні завдання та вправи. Постановка цілей. Робота у підгрупах. Висловлювання по колу. Техніка приєднання. Активне слухання та невербальні засоби управління дискусією. Розрізнення думок, почуттів та поведінки. Співпереживання. Питання. Обговорення. Прийоми переривання. Включення до роботи. Управління увагою.

Тема 8. Прийоми взаємодії з групою.

Укладання угод із учасниками групи. Домашні завдання. Зворотній зв'язок. Моделювання бажаної поведінки: навчання на прикладах та самомоделювання. Діаграма відповідальності. Релаксація: техніка поступового розслаблення м'язів. "Я" - висловлювання.

Тема 9. Практика ведення групової роботи.

Відпрацювання умінь ведення групи. Розробка та проведення тренінгових занять. Оцінка наявних знань, вмінь, навичок, особистісних якостей ведучого групи. Шляхи підготовки ведучого групи та удосконалення його практичних вмінь та навичок. Практичне відпрацювання технік та прийомів ведення групи. Розробка та проведення тренінгових занять. Застосування методів роботи з групою на практиці. Відпрацювання прийомів взаємодії із групою. Відпрацювання ритуалів завершення роботи у групі. Супервізія ведучого групи в груповій роботі. Проблеми ведення групи в груповій роботі та шляхи їх вирішення.

2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с/п	лаб	інд	с.р.		л	с/п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1.												
Підготовка та організація групової роботи												
Тема 1. Основи групової роботи	14	2	2	-	-	10	10	2	-	-	-	8
Тема 2. Професійний портрет ведучого групи	7	2	-	-	-	5	10	-	-	-	-	10
Тема 3. Основи групового процесу (розвиток групи)	7	2	-	-	-	5	10	-	-	-	-	10
Тема 4. Організація групової роботи. Попередня підготовка	7	2	-	-	-	5	12	2	-	-	-	10
Тема 5. Організація групової роботи. Проведення та завершення занять	7	2	-	-	-	5	12	2	-	-	-	10
Разом за розділом 1	42	10	2	-	-	30	54	6	-	-	-	48
Розділ 2.												
Методика організації групової роботи												
Тема 6. Методи групової роботи	14	4	-	-	-	10	10	-	-	-	-	10
Тема 7. Ведення групи та навички, необхідні ведучому	14	2	2	-	-	10	10	-	-	-	-	10
Тема 8. Прийоми взаємодії з групою	7		2	-	-	5	10	-	-	-	-	10
Тема 9. Практика ведення групової роботи.	31		10	-	-	21	24	-	4	-	-	20
Разом за розділом 2	66	6	14	-	-	46	54	-	4	-	-	50
Усього годин	108	16	16	-	-	76	108	6	4	-	-	98

3. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	заочне
1	Основи групової роботи	2	2
2	Професійний портрет ведучого групи	2	
3	Основи групового процесу (розвиток групи)	2	
4	Організація групової роботи. Попередня підготовка	2	2
5	Організація групової роботи. Проведення та завершення занять	2	2

6	Методи групової роботи	4	
7	Ведення групи та навички, необхідні ведучому	2	
	Разом	16	6

6. Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	заочне
1	Основи групової роботи	2	
2	Ведення групи та навички, необхідні ведучому	2	
3	Прийоми взаємодії з групою	2	
4	Практика ведення групової роботи. Відпрацювання умінь ведення групи. Розробка та проведення тренінгових занять	10	4
	Разом	16	4

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	заочне
1	Основи групової роботи. <i>Завдання:</i> Скласти зведену таблицю основних соціально-психологічних тренінгових груп. Скласти зведену таблицю основних форм організації роботи під час тренінгу.	10	8
2	Професійний портрет ведучого групи. <i>Завдання:</i> Провести самодіагностику, визначити свої сильні і слабкі сторони як ведучого групи.	5	10
3	Основи групового процесу (розвиток групи). <i>Завдання:</i> Скласти базу даних щодо прийомів і технік роботи із групою на різних стадіях її розвитку.	5	10
4	Організація групової роботи. Попередня підготовка. <i>Завдання:</i> Підготувати презентацію на тему «Підготовка ведучого до проведення тренінгових занять».	5	10
5	Організація групової роботи. Проведення та завершення занять. <i>Завдання:</i> Підготувати презентацію на тему «Правила ведення та завершення тренінгових занять».	5	10
6	Методи групової роботи. <i>Завдання:</i> Опрацювати науково-методичну літературу з питань основних методів групової роботи. Скласти «тренерський портфель»: дібрати вправи щодо використання різних методів групової роботи (міні-лекція, рольова гра, метод кейсів, аналіз конкретних ситуацій, моделювання практичних ситуацій, мозковий штурм, дискусія та інші).	10	10
7	Ведення групи та навички, необхідні ведучому. <i>Завдання:</i> Опрацювати науково-методичну літературу з питань основних прийомів та технік ведення групи. Скласти «тренерський портфель»: дібрати вправи щодо використання різних прийомів ведення групи (у відповідності з матеріалом лекції).	10	10
8	Прийоми терапевтичної взаємодії. <i>Завдання:</i> Опрацювати науково-методичну літературу з питань основних прийомів та технік взаємодії із групою. Скласти	5	10

	«тренерський портфель»: дібрати вправи щодо використання різних прийомів взаємодії із групою (у відповідності з матеріалом лекції)..		
9	Відпрацювання умінь ведення групи. Розробка та проведення тренінгових занять. <i>Завдання:</i> Підготовка до самостійного проведення тренінгового заняття.	21	20
Разом		76	98

8. Види контролю і система накопичення балів

Накопичення балів студентами відбувається у період вивчення дисципліни на підставі проведення викладачем двох основних видів контролю: **поточного** (перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу в обсязі певної теми чи окремого розділу) та **підсумкового** (перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу по завершенню курсу).

Поточне тестування та самостійна робота		Залік	Сума
Розділ 1	Розділ 2		
30	30	40	100

Максимальна кількість балів за результатами поточного контролю складає 60 балів, з яких:

- 30 - за теоретичні знання (виконання завдань самостійної роботи, доповіді на семінарських/практичних заняттях, проходження поточного тестування);
- 30 - за практичні вміння (активна робота на семінарських/практичних заняттях, виконання практичних завдань згідно плану семінарського/практичного заняття, ведення групових занять).

Допуск до підсумкового контролю - 35 балів.

Максимальна кількість балів за результатами підсумкового контролю (залік) складає 40 балів, з яких:

- 20 балів - за теоретичні знання (з яких 10 – підсумкове тестування та 10 - відповідь під час заліку на поставлені питання);
- 20 балів - за практичні вміння (розробка та захист проекту групової роботи).

№ з/п	Вид контрольного заходу	Кількість контрольних заходів	Кількість балів за 1 захід	Усього балів
1	Підготовка завдань самостійної роботи. <i>Термін виконання: у межах підготовки до семінарських/практичних занять.</i>	5	4	20
2	Робота на семінарському/практичному занятті: участь у дискусіях, виконання практичних завдань. Підготовка та проведення тренінгових занять <i>Термін виконання: під час проведення семінарських/практичних занять.</i>	4	5	20
3	Контрольне тестування (письмове) за результатами вивчення матеріалу Розділу 1. <i>Термін виконання: по завершенню вивчення останньої теми Розділу 1.</i>	1	10	10
4	Контрольне тестування (письмове) за результатами вивчення матеріалу Розділу 2. <i>Термін виконання: по завершенню вивчення</i>	1	10	10

останньої теми Розділу 2.

5	Теоретична складова. Підсумкове письмове тестування за результатами вивчення курсу у повному обсязі (Розділи 1 і 2) та відповідь на питання екзаменаційного білета для перевірки якості засвоєння теоретичного матеріалу курсу. <i>Термін виконання: під час заліку, згідно з розкладом екзаменаційно-залікової сесії.</i>	1	20	40
	Практична складова. Презентація та захист проекту групової роботи (Розділ 1 та 2). <i>Термін виконання: упродовж екзаменаційно-залікової сесії (не пізніше дня заліку за розкладом)</i>		20	
Усього		12		100

Критерії оцінювання роботи на семінарських/практичних заняттях:*5 балів:*

- свідоме, правильне, глибоке й повне засвоєння і розуміння програмного матеріалу;
- виклад матеріалу впевнений, логічний, лаконічний, аргументований;
- уміння аналізувати відповідні положення, поняття, твердження;
- самостійне, творче застосування знань.

4 бали:

- свідоме з незначними помилками та прогалинами засвоєння програмного матеріалу, які студент спроможний виправити після зауважень або за допомогою викладача;
- самостійне репродуктивне застосування знань;
- деякі порушення логіки та послідовності відповіді.

3 бали:

- механічне, фрагментарне засвоєння матеріалу із великими прогалинами;
- порушення логіки та послідовності відповіді, недостатня самостійність мислення.
- репродуктивне застосування знань за вказівками викладача.

0-2 бали:

- відсутність знань, умінь та навичок;
- несвідоме, механічне, фрагментарне засвоєння матеріалу з великими прогалинами;
- відсутність самостійності, неспроможність виправити помилки при зауваженні чи додаткових запитаннях.

Критерії оцінювання творчого завдання:*9-10 балів:*

- виклад матеріалу логічний та послідовний;
- самостійне, творче, ініціативне застосування знань;
- поєднання повноти та лаконічності у виконанні завдання;
- відмінна якість оформлення.

6-8 балів:

- виклад матеріалу логічний, послідовний, лаконічний;

- самостійне репродуктивне застосування знань за вказівками викладача;
- старанність і вправність застосування набутих знань;
- добра якість оформлення.

3-5 балів:

- механічність, фрагментарність викладу матеріалу;
- порушення логіки та послідовності подання інформації;
- недостатня самостійність мислення;
- задовільна якість оформлення.

0-2 балів:

- відсутність виконання всіх завдань;
- неповне висвітлення матеріалу;
- фрагментарність подання інформації;
- незадовільна якість оформлення.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ЗА ШКАЛОЮ ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна

1. Анн Л. Психологический тренинг с подростками / Л. Анн. – СПб.: Питер, 2003. – 271 с.
2. Бакли Р. Теория и практика тренинга / Р. Бакли, Дж. Кейпл. – СПб.: Питер, 2002.- 352 с.
3. Вачков И.В. Основы технологии группового тренинга. Психотехники: Учебн. пособие / И.В. Вачков. – М.: Издательство «Ось-89», 1999. – 176 с.
4. Евтихов О. В. Практика психологического тренинга / О.В. Евтихов. – СПб.: Издательство «Речь», 2005. – 256 с.
5. Захаров В.П. Социально-психологический тренинг: учебное пособие / В.П. Захаров, Н.Ю. Хрящева. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1989.
6. Ли Д. Практика группового тренинга / Д.Ли. – СПб.: Питер, 2001. – 224 с.
7. Мілютіна К.Л. Теорія та практика психологічного тренінгу: Навч. Посібник / К.Л. Мілютіна. – К.: МАУП, 2004. – 192 с.
8. Петровская Л.А. Теоретические и методические проблемы социально-психологического тренинга / Л.А. Петровская. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1982. – 168 с.

9. Прутченков А.С. Социально-психологический тренинг в школе / А.С. Прутченков. – М.: ЭКСМО-Пресс, 2001. – 640с.
10. Сמיד Р. Групповая работа с детьми и подростками / Р. Сמיד; пер. с англ. – М.: Генезис, 1999. – 272 с.

Додаткова

1. Игры: обучение, тренинг, досуг: в 4-х кн. / под ред. В.В.Петрусинского. – М.: Новая школа, 1994. – 368с.
2. Козлов Н. Лучшие психологические игры и упражнения [Текст] / Н.Козлов. – Екатеринбург: АРД ЛТД, 1998. – 136 с.
3. Коротаева Е.В. Игровые модули общения: учебные материалы к тренингу / Е.В. Коротаева. – Екатеринбург, 1995. – 31с.
4. Кричевский Р.Л. Психология малой группы: теоретические и прикладные аспекты / Р.Л. Кричевский, Е.М. Дубовская. – М.: МГУ, 1991. – 207с.
5. Марасанов Г.И. Социально-психологический тренинг : методы моделирования и анализа ситуаций в социально-психологическом тренинге / Г.И. Марасанов. – 3-е издание, исправленное и дополненное. – М.: Совершенство, 1998. – 208 с.
6. Марасанов Г.И. Социально-психологический тренинг / Г.И. Марасанов. – М.: Когито-Центр, 2007. – 93 с.
7. Платонов Ю.П. Психология коллективной деятельности: Теорет.-методол. аспект / Ю. П. Платонов; ЛГУ. - Л. : Изд-во ЛГУ, 1990. - 181,[2] с
8. Рай Л. Развитие навыков тренинга / Л. Рай. – СПб.: Питер, 2002. – 208 с.
9. Соснин В.А. Учимся общению: взаимопонимание, взаимодействие, переговоры, тренинг / В.А. Соснин, П.А. Лунев. – М., 1993.
10. Торн К. Тренинг: настольная книга тренера / К. Торн, Д. Маккей. – СПб.: Питер, 2001. – 208с.

Інформаційні ресурси

1. Запорізький національний університет. Електронний банк навчально-методичних матеріалів. – [http://sites.znu.edu.ua/bank/index.php?&category\[110\]=110](http://sites.znu.edu.ua/bank/index.php?&category[110]=110)
2. Наукова бібліотека ЗНУ. – <http://library.znu.edu.ua/>
3. Бібліотека українських підручників з різних галузей знань. – <http://westudents.com.ua>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. – <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Електронна бібліотека «Українські підручники онлайн» – електронний ресурс українських навчальних підручників з різних галузей знань. Книгу можна переглянути в форматі веб-сторінки, а за додаткову послугу завантажити одним файлом. – <http://pidruchniki.ws>
6. Основна, додаткова та довідкова література.